

According to the Provision on the initial specialized art schools and art schools, which also extends to music studios and groups, out-of-school primary music education has a functional peculiarity – it is designed to educate as a musician-amateur and to provide an initial education for a future professional. Initial specialized art schools (schools of aesthetic education: musical, artistic, theatrical, choral, arts, etc.) are considered as the initial link of special artistic education, belong to the system of extracurricular education, are established by executive authorities or local self-government bodies.

Thus, the study of the historical and pedagogical foundations of evolution of the methodological foundations for teaching solo singing, the isolation and substantiation of the fundamental provisions regarding the creative development of vocalists in the educational institutions of the initial specialized music education, gives grounds to assert that the formation of creative potential of vocalists depends on the free development of the creative personality pupils-vocalists their aesthetic education, creation of conditions for creative, intellectual and spiritual development, satisfaction of the need for professional self-determination and creative self-realization, development of their abilities and talents.

Key words: vocal learning, creativity, pupils-vocalists, out-of-school education.

Подано до редакції 23.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Н.В.Гузій

УДК 378.091.2:005.5(477)“19/20”

© 2017

Дудко Я.В.

СУБ'ЄКТИ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається проблема організації управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України. Аналіз наукової літератури дав можливість дійти висновку, що дослідження функціональних особливостей суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, починаючи з другої половини ХХ століття до нашого часу, є необхідним для визначення накопиченого позитивного досвіду та окреслення пріоритетних орієнтирів подальшого розвитку організації процесу управління вихованням студентської молоді у вищій школі України.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, виховання, виховна робота, студент, управління, самоуправління.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Актуальною проблемою сьогодення та одним із найважливіших стратегічних завдань модернізації освіти України постає розробка нових засад організації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, що відповідали б новим трансформаціям у галузі освіти. Адже, перед сучасними суб'єктами управління вихованням молоді у вищій школі для реалізації державної освітньої політики постали складні завдання: створення належних організаційно-педагогічних, психологічних, інформаційних, фінансово-матеріальних, науково-методичних умов управління виховною роботою у сучасних вищих педагогічних навчальних закладах; модернізація системи виховання студентської молоді; розвиток автономії вищого навчального закладу; реформування інституту кураторства у вищій школі; стимулювання розвитку студентського самоврядування у вищих педагогічних навчальних закладах та ін.

Про необхідність удосконалення процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України зазначено у таких законодавчих та нормативно-правових документах: Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, Конституції України, законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Указах Президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”, “Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні”, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки та ін. Результати аналізу нормативно-правових документів, архівних матеріалів та наукових доробків вітчизняних учених дозволили встановити, що дослідження функціональних особливостей суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, починаючи з другої половини ХХ століття до нашого часу, є необхідним для окреслення пріоритетних орієнтирів подальшого розвитку організації процесу управління вихованням студентської молоді у вищій школі України.

Встановлено, що для подальшої модернізації процесу управління виховною роботою у вищій школі, по-перше, необхідно проаналізувати вже накопичений позитивний вітчизняний досвід у науковій літературі; по-друге, втілити ефективні традиційні методики в поєднанні з інноваційними у сучасній практиці освітнього менеджменту. Отже, на сьогоднішній день проблема дослідження суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) залишається відкритою та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретичні засади управління вищим навчальним закладом обґрунтували В. Крижко, В. Луговий, Є. Павлютенков, Є. Хриков та ін. Проблему організації процесу виховання студентської молоді у своєму науковому доробку досліджували З. Береговський, Б. Гаєвський, Г. Дмитренко, М. Євтух та ін. Організаційно-педагогічні засади

(об'єкт, суб'єкт, принципи, методи, засоби та умови) управління виховною роботою у вищій школі України стали предметом наукових досліджень А. Денисенко, А. Ржевської, З. Сепчевої та ін.

Проблема організації управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України є в недостатній мірі дослідженою вітчизняними та зарубіжними науковцями. Встановлено, що цілісного й системного дослідження проблеми управління вихованням студентської молоді у вищих педагогічних навчальних закладах України, починаючи з другої половини ХХ століття та на початку ХХІ століття, в історико-педагогічній науці немає.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у дослідженні суб'єктів управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі України, починаючи з другої половини ХХ століття та на початку ХХІ століття, відповідно до встановлених етапів розвитку процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України: I етап (1958-1990 рр.) – етап становлення процесу управління виховною роботою у вищій школі України; II етап (1991-2013 рр.) – етап реформування процесу управління вихованням майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України; III етап (з 2014 р. по сьогодні) – етап стабілізації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу дослідження... Аналіз нормативно-правових документів, архівних матеріалів та наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених з досліджуваної проблеми (О. Орлов, В. Сімонов, М. Сунцов, Є. Павлютенков, Н. Хмель та ін.) дав можливість дійти висновку, що на етапі становлення процесу управління виховною роботою у вищій школі України (1958-1990 рр.) до особливостей вищезазначеного процесу у вищій школі належали: приналежність до суб'єктів управління виключно представників апарату управління вищим педагогічним навчальним закладом; визначення студента як об'єкту управління виховною роботою у вищій школі; наявність суб'єкт-об'єктних взаємовідносин між учасниками виховного процесу у вищій школі; наявність партійних та комсомольських структур управління вихованням студентської молоді на базі вищих педагогічних навчальних закладів та ін.

Підкреслимо, що у Радянському енциклопедичному словнику зазначено: "Суб'єкт – це носій предметно-практичної діяльності і пізнання (індивід або соціальна група), джерело активності, спрямованої на об'єкт" [6, с.1112]. Встановлено, що до суб'єктів управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі УРСР належали: ректор університету, проректор з навчально-виховної роботи, куратори академічних груп, керівний апарат партійної організації у вищому педагогічному навчальному закладі.

У науковій літературі 1958-1990 рр. простежується тенденція безпосереднього підпорядкування об'єкта суб'єкту управління виховною роботою у вищій школі УРСР, що унеможливило гуманістичний та демократичний розвиток виховного процесу у вищій школі. Встановлено, що суб'єкт-об'єктні взаємовідносини між учасниками виховного процесу відображають жорстку вертикаль соціальних зв'язків, авторитарний, централізований напрямок вищезазначеного процесу. Ми погоджуємося з думкою української дослідниці А. Ржевської, що "Управління вищими навчальними закладами радянського періоду здійснювалося переважно з корпоративної моделі з її централізацією, чіткою вертикальною ієрархією, стабільністю процесів, безліччю консультуючих, перевіряючих і контролюючих органів. Але сильні сторони корпорацій – централізація, стійкість, надійність – при нестабільних зовнішніх умовах стають гальмом необхідних еволюційних перетворень системи" [5, с.12].

На етапі становлення процесу управління виховною роботою у вищій школі України (1958-1990 рр.) на базі вищих педагогічних навчальних закладах, відповідно до законодавства СРСР, діяли партійні, комсомольські та профспілкові організації, що підпорядковувалися Центральному Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу. У Філософському словнику соціальних термінів зазначено, що "Партія, В.Ленін розробили питання про суб'єкт управління соціалістичним суспільством як системи державних і недержавних організацій та установ, що керуються Комуністичною партією; основні вимоги до роботи апарату управління: компетентність (знання справи), діловитість (уміння вести справу), поєднання наукової та адміністративних сторін, системність, організованість та ін. Управління передбачає здійснення суб'єктом управління ряду послідовних операцій: підготовку та прийняття рішень (директив, планів, законів, правил і т.д.), організацію виконання рішень і контроль за їх виконанням, підведення результатів" [7, с.135]. Зазначимо, що правляча Комуністична партія Радянського Союзу заповізувала процес виховної роботи зі студентською молоддю у вищій школі, уподібнюючи мету виховання з метою марксистсько-ленінської ідеології.

Також, у вищих педагогічних навчальних закладах діяв Всесоюзний Ленінський комуністичний союз молоді (ВЛКСМ) – самодіяльна громадська організація, яка поєднувала у своїх рядах широкі маси передової радянської молоді. Комсомол – активний помічник і резерв Комуністичної партії Радянського Союзу. ВЛКСМ допомагав партії виховувати молодь у дусі комунізму, залучати її до практичної побудови нового суспільства, готувати покоління всебічно розвинених людей, які будуть жити, працювати й управляти суспільними справами при комунізмі. У вищих педагогічних навчальних закладах УРСР студентське самоврядування, представлене як ВЛКСМ, не було незалежним, тому що мету, зміст, методи й засоби самоуправління радянської молоді визначали партійні

постанови. Зазначимо, що у 80-ті рр. XX століття партійна та комсомольська організації втратили своє право на існування.

Отже, на етапі становлення процесу управління виховною роботою у вищій школі України (1958-1990 рр.) суб'єкти вищезазначеного процесу керувалися ідеологією "комуністичного виховання", задовольняли вимоги соціалістичного середовища, використовуючи при цьому авторитарний стиль управління.

У зв'язку з модернізацією основних векторів управління освітніми процесами на етапі реформування процесу управління вихованням майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України (1991-2013 рр.) простежується тенденція поступового переходу від суб'єкт-об'єктних до суб'єкт-суб'єктних відносин між учасниками виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі. Привалювання на початку XXI століття гуманістичної ідеології розвитку суспільства, демократизації та децентралізації процесу управління виховною роботою зі студентською молоддю, спричинили поступове переведення об'єкту (студентство) вищезазначеного процесу у ранг суб'єкта. У даному випадку об'єктом почав виступати сам процес виховання студентської молоді.

Підкреслимо, що у Великому тлумачному словнику сучасної української мови (2004 р.) зазначається, що "суб'єкт – це активний "діяч", людина, здатна реалізувати якусь діяльність від моменту цілепокладання до одержання й оцінки результату, тобто у всій повноті" [1, с.1002]. Аналіз законодавчих та нормативно-правових документів з проблеми дослідження дає підставу зробити припущення, що управління вищим навчальним закладом загалом та управління виховною роботою у вищій школі зокрема здійснюється зовнішніми та внутрішніми суб'єктами управління. Встановлено, що у 1991-2013 рр. до суб'єктів управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі України належали:

- зовнішні суб'єкти управління: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти; центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади; місцеві органи державної виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, а також утворені місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування структурні підрозділи з питань освіти (місцеві органи управління освітою);

- внутрішні суб'єкти управління: органи громадського самоврядування в освіті (загальні збори (конференція) колективу вищого навчального закладу); керівник вищого навчального закладу (ректор, президент, директор); заступник керівника вищого навчального закладу з виховної роботи або куратор з організаційно-виховної роботи зі студентською молоддю; декан факультету; заступник декана факультету з виховної роботи; куратори академічних груп; студенти; педагогічні, науково-педагогічні працівники; батьки або особи, які їх замінюють; представники підприємств, установ, кооперативних, громадських організацій, які беруть участь у навчально-виховній роботі. Зазначимо, що перелік суб'єктів управління вихованням студентської молоді значно розширився у зв'язку з розвитком суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин у внутрішньовузівському середовищі та особливстю проведення виховної роботи у вищій школі, як у аудиторний так і у позааудиторний час.

Повноваження вищезазначених зовнішніх та внутрішніх суб'єктів управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі подані у Законі України "Про освіту" № 1060-XII від 23.05.1991 р., Законі України "Про вищу освіту" № 2984-III від 17.01.2002 р., статутах вищих педагогічних навчальних закладах, посадових інструкціях тощо.

Зазначимо, що відповідно до вищезазначеного Закону "Про вищу освіту" (2002 р.) діяльність вищого навчального закладу повинна проводитися на принципі "розмежування прав, повноважень і відповідальності засновника (засновників), державних органів та органів місцевого самоврядування, до сфери управління яких належить вищий навчальний заклад, органів управління вищого навчального закладу та його структурних підрозділів" [2], що дозволяє зовнішнім та внутрішнім органам управління вищим навчальним закладом не дублювати та чітко окреслити межі своїх повноважень. На думку ученої А.Ржевської, "У числі особливостей сучасного управління у світі фахівці називають глобалізацію процесу реструктуризації, децентралізації; посилення ролі кожної підструктури управлінської системи в управлінському процесі: придбанні кожною управлінською ланкою особливої значимості, повсюдному підвищенні ролі самоврядування в управлінських системах, пануванні антропологічного підходу в управлінні; важливість інформації й комунікації" [5, с.15].

Слід зазначити, що на етапі реформування процесу управління вихованням майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України (1991-2013 рр.) простежується чітка ієрархічна структура підпорядкування вищезазначених суб'єктів управління виховною роботою. Так, куратор з організаційно-виховної роботи зі студентською молоддю безпосередньо підпорядковується ректору, а заступники деканів з виховної роботи підпорядковуються йому. У свою чергу куратори академічних груп підпорядковуються заступникам деканів, а їм підпорядковуються студентська молодь.

У зв'язку з євроінтеграційними трансформаціями в освіті України в 2014 році вийшов оновлений Закон України "Про вищу освіту" від 1.07.2014 р. № 1556-VII, що засвідчив початок етапу стабілізації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України (з 2014 р. по сьогоднішній день). Відповідно до

Закону України “Про вищу освіту” основними напрямками реформування процесу управління вищим навчальним закладом взагалі та процесом управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах зокрема є: повна децентралізація управлінського процесу у вищій школі; розвиток автономії та самоврядування; створення відповідних організаційно-педагогічних умов для розквіту студентського самоврядування; створення “прозорого” механізму управління вихованням студентів у вищому навчальному закладі.

Згідно Закону України “Про вищу освіту” (2014 р.) до органів управління у сфері вищої освіти (внутрішніх суб’єктів управління виховною роботою) належать: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузеві державні органи, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади; органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади; Національна академія наук України та національні галузеві академії наук; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [3].

Акцентуємо увагу на тому, що на етапі стабілізації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України відповідно до Закону України “Про вищу освіту” створено всі необхідні нормативно-правові засади для закріплення суб’єкт-суб’єктних відносин між учасниками виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі. Адже, надання широких повноважень органам студентського самоврядування, можливості втручання та координування усіх процесів розвитку вищого навчального закладу, призводить до “вирівнювання ієрархічної вертикалі” підпорядкування внутрішніх суб’єктів управління виховною роботою у вищій школі. Зазначимо, що згідно Закону України “Про вищу освіту” від 1.07.2014 р. № 1556-VII “Адміністрація вищого навчального закладу не має права втручатися в діяльність органів студентського самоврядування” [3].

Встановлено, що інститут кураторства, який діє на базі вищих педагогічних навчальних закладів ще з середини ХХ століття, уже втратив свої ключові позиції та вимагає модернізації. На думку Ю. Коваленко, “Нинішнє і прийдешнє покоління, що навчається, потребує в більшості тих педагогів, які можуть допомогти обрати шлях та обґрунтовано поради, як себе реалізувати в житті... Тьютори вже приходять в педагогічну практику українських навчальних закладів, адаптуючись із зарубіжних педагогічних методик” [4]. Отже, пріоритетним напрямком вирішення вищезазначеної проблеми постає запровадження тьюторської підтримки студентської молоді. Так як, тьютор – це особистість, яка координує “вільне виховання” та процес саморозвитку студента у вищому навчальному закладі.

Висновки... Результати дослідження генезису управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ сторіччя) дозволили визначити накопичений позитивний досвід діяльності суб’єктів управління вихованням студентської молоді на кожному етапі розвитку внутрішньовузівського управління: I етап (1958-1990 рр.) – злагоджена робота представників механізму управління системою виховання студентської молоді у вищій школі з метою реалізації всеохоплюючої ідеї розвитку суспільства; II етап (1991-2013 рр.) – гуманізація процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах через розвиток суб’єкт-суб’єктних відносин між учасниками виховного процесу у вищій школі; III етап (з 2014 р. по теперішній час) – розвиток автономності суб’єктів управління вихованням студентської молоді у вищих педагогічних навчальних закладах.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у визначенні та обґрунтуванні організаційно-педагогічних засад управління виховною роботою у вищому педагогічному навчальному закладі України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття).

Використана література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” : Відомості Верховної Ради України від 17.01.2002 г. № 2984-III [Електронний ресурс] / Нац. правовий інтернет-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page4>.
3. Закон України “Про вищу освіту” : Відомості Верховної Ради України від 1.07.2014 г. № 1556-VII [Електронний ресурс] / Нац. правовий інтернет-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
4. Коваленко Ю. Тьютори, коучи і едвайзеры – хто они? [Електронний ресурс] / Ю. Коваленко. – 2017. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/reform/55183/>.
5. Ржевська А.В. Управління процесом виховання студентів вищого педагогічного навчального закладу : автореф. дис. ... кандидата пед. наук : спец. 13.00.01 / А.В. Ржевська. – Луганськ, 2002. – 21 с.
6. Советский энциклопедический словарь / [гл. ред. А.М. Прохоров]. – 4-е изд. – М. : “Советская энциклопедия”, 1989. – 1632 с.
7. Філософський словник соціальних термінів / [гол. ред. В.П. Андрущенко]. – 3-тє вид. – Х. : “Р.И.Ф.”, 2005. – 672 с.

Дудко Я.В.
СУБЪЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ
В ВЫСШЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ УКРАИНЫ
(ВТОРАЯ ПОЛОВИНА XX – НАЧАЛО XXI СТОЛЕТИЯ)

В статье рассматривается проблема организации управления воспитательной работой в высших педагогических учебных заведениях Украины. Анализ научной литературы дал возможность прийти к выводу, что исследование функциональных особенностей субъектов управления воспитательной работой в высших педагогических учебных заведениях Украины, начиная со второй половины XX столетия до нашего времени, есть необходимым для определения накопленного положительного опыта и очерчивания приоритетных ориентиров дальнейшего развития организации процесса управления воспитанием студенческой молодежи в высшей школе Украины.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, воспитание, воспитательная работа, студент, управление, самоуправление.

Y.V.Dudko
SUBJECTS OF MANAGEMENT OF UPBRINGING WORK
IN HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTION OF UKRAINE
(THE SECOND HALF OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)

The article focuses on the problem of management's organization of upbringing work in higher pedagogical educational institution of Ukraine. The analysis of scientific literature made it possible to conclude that in order to outline the priority guidelines for the further development of management's organization for the upbringing of student youth in the higher school of Ukraine, it is necessary to study the functional features of the subjects of management of upbringing work in higher pedagogical educational institution of Ukraine, in accordance with the established stages of development of the management of upbringing work in higher pedagogical educational institutions of Ukraine (the second half of XX – beginning of XXI century): I stage (1958-1990) – the stage of formation of management of upbringing work in high school in Ukraine; II stage (1991-2013) – the stage of reforming of management of future teacher's upbringing in higher educational institutions of Ukraine; III stage (from 2014 to present) – the stage of stabilization of management of upbringing work in higher pedagogical educational institutions of Ukraine.

The results of the study of the genesis of management of upbringing work in higher pedagogical educational institution of Ukraine (the second half of XX – beginning of XXI century) allowed to determine the accumulated positive experience of the subjects of management in the upbringing of student youth at each stage of the development of the management in high school: I stage (1958-1990) – coordinated work of representatives of the mechanism of management of the system of upbringing of student youth in high school with the aim of implementing a comprehensive idea of the development of society; II stage (1991-2013) – the humanization of the process of management of upbringing work in higher pedagogical educational institution through the development of subject-subject relations between participants in the upbringing process in higher school; III stage (from 2014 to present) – development of autonomy of subjects of management for the upbringing of student youth in higher pedagogical educational institutions.

Defining and substantiating the organizational and pedagogical principles of management of upbringing work in higher pedagogical educational institution of Ukraine (the second half of XX – beginning of XXI century) are the prospects of further scientific research.

Key words: higher educational institution, upbringing, upbringing work, student, management, self-management.

Подано до редакції 25.10.2017.

УДК 001.895:78.071.5(100)

© 2017

Іліницька Н.С.

ЗАРУБІЖНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ

У статті розглянуто питання диференціації навчання у зарубіжних наукових дослідженнях. Проаналізовані шляхи вирішення проблеми індивідуалізації та диференціації навчання в зарубіжних країнах. Висвітлено характерні ознаки система середньої освіти другої половини XX століття на Заході. До них відносяться: відсутність єдності (нерівноцінність статусів, змісту, рівнів освіти, перспектив подальшого навчання і соціального устрою); дуалізм (наявність двох провідних напрямків – академічного та практичного); антидемократичні принципи організації. Відмічені види диференціації в шкільній освіті – внутрішня, дидактична, вертикальна та горизонтальна.

Ключові слова: диференціація, диференціація навчання, індивідуалізація навчання, навчальний процес, зарубіжна освіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Враховуючи сучасні вимоги до освіти, у педагогічній науці посиленна увага до особистості, зросла актуальність питання диференціації навчання. З'явилися нові підходи до теоретичного і практичного вирішення проблем змісту освіти шляхом посилення індивідуально-диференційованої спрямованості навчально-виховного процесу. У зв'язку з цим велике значення має зарубіжний досвід, накопичений попередніми поколіннями вчених і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питання індивідуалізації та диференціації навчання в зарубіжній педагогіці й вирішувалась неоднозначно.